

Louise Weiss: Levenslange voorvechtster van Europese waarden en vrouwenrechten (1893-1983)

De journaliste en politica Louise Weiss was van de jaren 1920 tot haar dood in 1983 een invloedrijke stem in Frankrijk en de wereld. De ervaringen die zij opdeed in veldhospitelen tijdens de Eerste Wereldoorlog hebben een grote indruk op haar gemaakt. Ze wijdde haar leven aan het streven naar vrede, eerst via haar werk bij verschillende kranten en later met haar inzet voor het vrouwenstemrecht. Zij was ervan overtuigd dat vrouwenstemrecht de dreiging van een Tweede Wereldoorlog zou helpen afwenden. Tijdens die oorlog hielp zij duizenden Joodse kinderen aan de nazi's te ontkomen en sloot zij zich aan bij het Franse verzet. Na de oorlog verdedigde zij het idee van Europa als tegenwicht voor de supermachten tijdens de Koude Oorlog.

Zij werd in 1979 op 86-jarige leeftijd verkozen in het Europees Parlement en hield de inaugurale rede bij de openings sessie. Na haar dood noemde het Europees Parlement zijn hoofdgebouw in Straatsburg naar haar, als erkenning van haar levenslange steun voor de Europese waarden.

Louise Weiss werd op 25 januari 1893 geboren in Arras (Pas-de-Calais, Frankrijk) als oudste van zes kinderen in een welgesteld middenklassegezin van gemengde protestants-Joodse achtergrond. Haar vader, Paul-Louis Weiss, was een mijnbouwingenieur en haar moeder Jeanne een nazaat van de prominente en invloedrijke familie Javal uit de Elzas.

Jeanne ondersteunde de wens van haar dochter om te studeren en Louise blonk uit in haar studie. In 1914 slaagde ze voor de *agrégation*, het examen voor wie in de openbare dienst wil gaan. Ze behaalde diploma's in literatuurwetenschappen aan de universiteiten van Parijs en Oxford, totdat de Eerste Wereldoorlog haar aandacht helemaal in beslag nam.

Weiss wilde haar steentje bijdragen en keerde terug naar Frankrijk om in Bretagne een klein militair hospitaal voor gewonde Franse soldaten en een tehuis voor vluchtelingen op te richten. Na de oorlog ging Louise Weiss naar Zwitserland om voormalige Franse krijgsgevangenen te verzorgen en schreef zij een artikel over hun

behandeling in Duitse gevangenkampen voor de krant *Le Radical* onder het pseudoniem "Louis Lefranc".

Weiss zag journalistiek als een manier om "oorlog te voeren tegen de oorlog". Omdat vrouwen destijds in Frankrijk van de politiek werden uitgesloten, gebruikte ze haar teksten om haar mening te uiten over zaken die haar na aan het hart lagen, zoals vrede en gelijkheid. Samen met collega-journalist en uitgever Hyacinthe Philouze richtte zij in januari 1918 het weekblad *L'Europe Nouvelle* op. Dit werd al snel een belangrijk en gerespecteerd blad over internationale aangelegenheden. In 1919 werd Weiss ook correspondentente voor het Parijse dagblad *Le Petit Parisien*.

Hoewel ze zich sterk bleef inzetten voor vrede, begon zij te twifelen aan haar pacifistische overtuiging toen Hitler in de jaren '30 aan de macht kwam in Duitsland. Het door de Volkenbond gevoerde concessiebeleid baarde Weiss zorgen. Zij zag het nut in van het gebruik van geweld om de vrede te bewaren en gaf daarom haar baan bij *L'Europe nouvelle* in 1934 op. Haar

aandacht verplaatste zich naar de rechten van vrouwen en met name het vrouwenstemrecht, dat volgens haar zou kunnen helpen om het tij te keren en de oorlog te voorkomen. Ze richtte een nieuwe organisatie op, *La Femme Nouvelle*, die zich inzette voor het vrouwenstemrecht.

Toen de oorlog met Duitsland onvermijdelijk werd, was Weiss een van de weinige journalisten die veel aandacht besteedden aan de vervolging van politieke dissidenten en joden. Zij gebruikte haar invloed om de Franse minister van Buitenlandse Zaken Georges Bonnet ervan te overtuigen om in december 1938 een door de regering gefinancierd vluchtelingencomité op te richten om joden te helpen voor de nazi's te vluchten. Zij zorgde er ook voor dat duizend Joodse vluchtelingenkinderen uit Duitsland en Oostenrijk na de pogrom in de "Reichskristallnacht" een Frans visum kregen, en dat honderden vluchtelingen aan boord van de trans-Atlantische lijnschepen Saint-Louis en Flandre zich tijdelijk in Frankrijk mochten vestigen nadat hun de toegang tot de Verenigde Staten was geweigerd.

Toen Frankrijk in 1940 door de nazi's werd bezet, werd het leven van Weiss en haar familie steeds moeilijker en gevaarlijker. Toen haar broer in 1943 ternauwernood kon ontkomen aan arrestatie omdat hij het verzet zou hebben geholpen, dook Louise Weiss onder. Zij sloot zich aan bij het verzet en schreef voor de ondergrondse krant *La Nouvelle République*.

Na de oorlog ging Weiss bijna tien jaar lang uitgebreid reizen over de hele wereld. Tijdens deze periode schreef ze veel artikelen voor grote Franse tijdschriften en kranten over de leidende rol die het Westen, en Europa in het bijzonder, zouden kunnen spelen bij het wereldwijd uitdragen van de democratische waarden. Deze overtuiging leidde ertoe dat zij tijdens de Koude Oorlog Europa ging verdedigen als tegenhanger van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie.

In 1971 heeft zij de [Fondation Louise Weiss](#) opgericht om een jaarlijkse prijs toe te kennen aan de persoon of instelling die het meest heeft bijgedragen tot de vooruitgang van de "wetenschap van de vrede". Deze prijs is onder anderen uitgereikt aan Václav Havel, Helmut Schmidt en Simone Weil.

Haar aandacht ging nu vooral uit naar Europa en in 1979 werd zij verkozen voor het Europees Parlement. Op de eerste bijeenkomst van het Parlement hield zij op 86-jarige leeftijd de inaugurele rede. In haar toespraak riep ze alle Europeanen op om zich te verenigen op basis van een gemeenschappelijke cultuur en niet louter op grond van gedeelde economische belangen.

Louise Weiss bleef het oudste lid van het Europees Parlement tot haar dood in 1983 op de leeftijd van 90 jaar. Na haar dood noemde het Europees Parlement zijn hoofdgebouw in Straatsburg naar haar, als erkenning van haar levenslange steun voor de Europese waarden.

Louise Weiss in gesprek met EP-lid Pierre Pflimlin in Straatsburg, 1981.